

Чистіліна Т.О.

*доцент кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»,
к.ф.н., доц.*

ПРОБЛЕМА ДОВІРИ ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процес глобалізації, що став одним з магістральних векторів розвитку сучасного суспільства, відкриває для банківської системи як нові можливості, так і ризики, які необхідно враховувати з метою її ефективної трансформації. Глобалізація проявляється в таких аспектах, як: розмивання кордонів, ускладнення соціальної організації, посилення взаємозалежності та взаємовпливу на інституціональному та особистісному рівнях, інформатизація усіх сфер діяльності, розширення комунікативної сфери.

Інформація про діяльність банківських установ стає доступною широким верствам суспільства, що вимагає від банківської системи все більшої відкритості, соціальної відповідальності та діалогічності у взаємодії із соціумом. Адже суспільна думка, сформована та розповсюджувана через глобальні інформаційні мережі, стає тим чинником, який може як сприяти підвищенню доходів банку, так і спричинити їх падіння. В деяких випадках суспільний резонанс може сприяти краху банківської установи, і навіть – підштовхнути кризу банківської системи у національному та світовому масштабі. Отже, суспільна думка стає вагомим фактором ризику діяльності банківської системи.

В умовах всезагальної доступності інформації актуалізується принцип довіри у процесі взаємодії банківської системи та суспільства, у взаємовідносинах банківської установи та клієнта. Довіра постає ціннісною основою стабільності банківської системи, чинником сталих та довготривалих взаємовідносин клієнта з банком. Отже, довіра виступає стабілізуючим фактором в умовах ризикованості, невизначеності та динамічності фінансово-кредитної діяльності, викликаних глобалізацією.

Але реальність полягає в тому, що глобалізація та доступ до інформації про діяльність банківської системи у світовому масштабі провокують кризу довіри, що стає перманентним станом у взаємовідносинах банку та клієнта. Причина не в тому, що банки та клієнти не виконують взаємних зобов'язань або якимось іншим чином дестабілізують фінансовий стан один одного, хоча це іноді має місце. Причина глибша. «Динамічна мінливість світу, складна прогнозованість,

непідконтрольність та непередбачуваність наслідків спричиняють загальне занепокоєння майбутнім та зростання тривожності, цілком природно провокуючи кризу довіри...» [1, с.250]. Отже, різні аспекти глобалізації та інформатизації соціально-економічного простору провокують кризу довіри до банківської системи, а значить – виступають потенційним чинником її дестабілізації. Таким чином, виникає парадоксальне «замкнене коло». З одного боку, глобалізація розширює можливості для банківського бізнесу, з іншого – збільшує ризики, провокуючи кризу довіри до нього.

Довіра або недовіра до діяльності конкретних банківських установ та фінансово-кредитної системи в цілому в сучасному суспільстві формується у межах глобального інформаційного простору. При цьому, вплив на суспільну думку часто носить маніпулятивний характер. Зацікавлені сторони у медіа-просторі через соціальні мережі, електронні та друковані ЗМІ, телебачення провокують вигідний їм напрямок розгортання дискурсу відносно банківських установ. Контрольований таким чином інформаційний контент сприяє формуванню в суспільній свідомості певного уявлення, сприйняття, рівня довіри до того чи іншого банку, до національної та світової банківської системи.

Як наслідок, рівень довіри постає результатом застосування по відношенню до суспільної думки маніпулятивних медіа-технологій. Дослідники називають такий вплив маніпулятивним медіа-ефектом [1, с.255]. Аспектами цього ефекту є формування певних цінностей, потреб, смаків, поглядів, зокрема, певного рівня довіри до тих чи інших фінансово-кредитних установ.

Через панування в медіа-просторі маніпулятивних технологій вразливість та незахищеність довіри від їх впливу значно посилюється. В умовах інформаційного глобалізованого суспільства довіра постає нестійкою цінністю. Рівень довіри до банківських установ, який би відображав об'єктивний стан та враховував реалії їх фінансово-кредитної діяльності, може бути сформований за умов наявності у реципієнтів інформації критичного мислення, здатності до аналізу інформації, що надходить.

Відповідного реальності ступеня довіри до банківських установ та банківської системи в цілому, в сучасних умовах досягти досить важко. Адже вся сучасна економіка позначається дослідниками, як «економіка маніпуляцій та обману» [2]. Прагнення до постійного нарощування прибутків та зростаюча конкуренція змушують зацікавлені сторони звертатися до маніпулятивних медіа-технологій з метою підвищення або зниження рівня довіри до тих чи інших банківських установ. Така ж ситуація спостерігається і в інших сферах економічної діяльності.

Отже, в умовах глобалізації та інформатизації суспільства, взаємодія банківської системи з суспільством набуває характеру масштабної

маніпулятивної гри. А криза довіри до банківської системи виступає одним із аспектів системної ціннісно-нормативної кризи економічної діяльності епохи глобалізації.

Сучасну кризу довіри можна подолати шляхом цілеспрямованого формування комунікативної культури, аналітичної компетентності та критичного мислення на рівнях особистісної та суспільної свідомості. Зацікавленим суб'єктам фінансово-кредитної діяльності, в свою чергу, варто керуватися стратегічними, а не короткостроковими цілями в процесі впливу на цільову аудиторію. Ефективною у довгостроковій перспективі є стратегія відкритості, соціальної відповідальності та діалогічності. За таких умов може бути сформована суспільна та особистісна довіра до банківської системи, яка виступає запорукою її стабілізації та зменшення ризиків банківської діяльності в епоху глобалізації.

Література

1. Кожем'якіна О.М. Економіка довіри у глобально-локальному просторі / О.М. Кожем'якіна // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей (2017): зб. наук. пр. / редколегія; відп. секретар З.Е. Скринник. – Київ, 2017. – С. 249-257.
2. Акерлоф Дж. Охота на простака. Экономика манипуляций и обмана / Джордж Акерлоф, Роберт Шиллер; [пер. с англ. Э. Кондуковой]. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 320 с.